

Aleksandra Jaworska

Charyzmatyczne wymiary pośłannictwa wychowawczego rodziców

Studia nad Rodziną 6/1 (10), 91-94

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Aleksandra JAWORSKA

CHARYZMATYCZNE WYMIARY POSŁANNICTWA WYCHOWAWCZEGO RODZICÓW

Sakrament małżeństwa konsekruje, to znaczy w sposób nowy i specjalny uzdalnia rodziców do wypełnienia zadania, jakim jest wychowanie dzieci. Konsekracja ta jest uczestnictwem we władzy i miłości Boga Ojca i Chrystusa Pasterza (por. FC, 38). Jan Paweł II w Adhortacji *Familiaris consortio* kreśli wymiary wychowawczego posłannictwa rodziców.

Ojciec Święty zachęca rodziców do ufności i odwagi, prosząc ich, by „pomimo często bardzo poważnych dziś trudności w dziele wychowania” (tamże, n. 37) nie ustawali w swoich wysiłkach wychowawczych. Współcześnie, gdy liczne zjawiska kultury masowej, a przede wszystkim nowoczesne systemy wychowawcze starają się wykorzeniać dzieci z domów rodzinnych, rodzicom trzeba pilnie pomagać w odkrywaniu tego niepowtarzalnego charyzmatu, jakim jest powołanie rodzicielskie.

1. Dziecko – obrazem Boga

Osoba dziecka, owoc miłości małżonków jest darem Boga-Stworzyciela, jest „wiosną życia” ogarniającą całe społeczeństwo (por. FC, 26). „Miłość małżeńska [...] nie wyczerpuje się wśród ich dwojga, gdyż uzdalnia ich do największego oddania, dzięki któremu stają się współpracownikami Boga, udzielając daru życia nowej osobie ludzkiej” (tamże, n. 14). Dziecko przychodząc na świat staje się centrum życia rodzinnego, staje się także niejako centrum stworzonego świata. Przyjęcie tego daru i zachwyt nad nim wpływa w znacznym stopniu na kształtowanie biologicznych, społecznych, psychicznych oraz duchowych struktur tej nowej osoby ludzkiej.

2. Charyzmat rodzicielstwa w wychowaniu ku pełnej dojrzałości ludzkiej

Służba życiu w rodzinie urzeczywistniając się poprzez rodzenie także w sensie duchowym, polega na przekazywaniu „obrazu Bożego z człowieka na człowieka” (FC, 28). To przekazanie obrazu Bożego wiąże się z nową odpowiedzialnością (por. tamże, n. 14). Wychować osobę ludzką, dziecko, to wykształcić jego umysł, ukształtować wolę i zdolność miłowania. Nie osiągnie się tego celu bez podjęcia świadomego trudu wprowadzania dziecka od najwcześniejszych lat jego życia w obszar konkretnych i odpowied-

nich dla jego wieku wymagań. Konsekwencja rodziców, stawianie jasnych granic dla dziecięcej wolności i umiejętne kierowanie jej na właściwe ścieżki wnosi ogromny wkład w kształtowanie sumienia dziecka. Rodzice – w początkowych etapach wychowania – sami stają się niejako dla dziecka sumieniem. Warunkiem skuteczności tej formacji jest prawość ich własnych sumień. Pomiędzy rodzicami a dzieckiem dochodzi wówczas do szczególnej komunii osób. Rodzice obdarowują dziecko własnym, kształtowanym każdego dnia człowieczeństwem, dziecko obdarowuje ich swoim całkowitym zawierzeniem, ufnością i posłuszeństwem.

Celem, czy też kresem formacji sumienia dziecka jest zawsze miłość. Chodzi o miłość czynną, uzdalniającą dziecko do chętnego wychodzenia z kręgu swoich potrzeb i własnego egocentrycznego „ja” ku innym, co w konsekwencji zmierza do kształtowania jego charakteru moralnego. Rodzice powinni cierpliwie i nieustępliwie nakłaniać dziecko do wysiłku pokonywania silnie zakorzonego w jego naturze egotyzmu. „Życie moralne potrzebuje koniecznie, abyśmy nasze wrodzone skłonności opanowali świadomymi i celowymi wysiłkami, byśmy ukrócili te, które są szkodliwe, a ugruntowali i rozwinięli pozytywne, lub nawet je od samego początku wzbudzili i wychowali”¹. Drogą wychowania dziecko nabywa podstawowe nawyki, odnoszące się do władz duchowych rozumu i woli oraz władz zmysłowych, które z czasem przekształcają się w konkretne trwałe sprawności. Te z kolei, stając się harmonijną całością, nadają życiu moralnemu jednolitość, zwaną charakterem moralnym². Charakter ten tworzą cztery cnoty ludzkie zwane kardynalnymi.

3. Charyzmat rodzicielstwa w wychowaniu ku pełnej dojrzałości chrześcijańskiej

Jak wychowanie humanistyczne otwiera człowieka na perspektywę bezinteresownego bycia dla innych, tak wychowanie religijne otwiera człowieka na perspektywę zjednoczenia z Bogiem. Do tego zjednoczenia dziecko przygotowywane jest poprzez wychowanie. Łaska, budując na naturze, uszlachetnia to wszystko, co człowiek uzyskał, co z siebie dał. Uszlachetnia także to, co człowiek osiągnął dzięki wysiłkom rodziców i wychowawców. Bóg wkraczając w tę rzeczywistość, wzbogaca i obdarowuje człowieka darami nadprzyrodzonymi, cnotami wlanymi i darami Ducha Świętego. Wykorzystując to naturalne wyposażenie człowieka, realizuje w nim świętość. Podnosi człowieka do wymiaru życia w Bogu i dla Boga.

Przez wychowanie trzeba dziecku pomóc dotrzeć do tych wymiarów relacji osobowej z Kimś, Kto przekracza jego własne „ja”, niczego w nim nie

¹ J. Woroniecki, *Katolicka etyka wychowawcza*, t. I. Lublin 1986, s. 359.

² Por. tamże.

niwelując, bezinteresownie obdarowując Soba, swoją Miłością. „Człowiek w pełnych wymiarach to ten, który urzeczywistnia się w łasce Chrystusa”³.

Dziecko najdoskonalej otwiera się na relację z Bogiem i uczy się tej relacji obserwując i naśladowując rodziców. Posłannictwo wychowawcze rodziny chrześcijańskiej dokonuje się poprzez przekazywanie i promieniowanie Ewangelii tak, że życie rodziny staje się drogą wiary i szkołą naśladowania Chrystusa (por. FC, 39). W rodzinie świadomej daru wiary „wszyscy członkowie [...] ewangelizują, a także podlegają ewangelizacji” (ENu, 71). W wymiarze takiej wzajemnej komunii rodzice stają się przekazicielami nie tylko życia fizycznego, ale i tego, które przez odrodzenie Ducha Świętego płynie z Krzyża i zmartwychwstania Chrystusa (por. FC, 39).

Ojciec Święty w Adhortacji *Familiaris consortio* ukazuje wymiary nadprzyrodzonego wychowania dzieci. Podkreśla, iż trzeba „ażeby rodzice chrześcijańscy ukazali dzieciom wszystkie treści, które są konieczne do stopniowego dojrzewania ich osobowości [...]. Niechaj troszczą się o to, by pokazać dzieciom, do jakich głębin prowadzi wiara i miłość Jezusa Chrystusa” (tamże).

4. Charyzmat rodzicielstwa w wychowaniu do miłości

Rodzice poprzez stwarzanie autentycznej atmosfery miłości ogniska domowego, szanując dary i wezwania Boże złożone w sercu ich dziecka, powinni pomagać mu w zrozumieniu i odkryciu jego własnej drogi życiowej. „Objawienie chrześcijańskie zna dwa właściwe sposoby urzeczywistniania powołania osoby ludzkiej [...] do miłości: małżeństwo i dziewictwo. Zarówno jedno, jak i drugie w formie im właściwej są konkretnym wypełnieniem najgłębszej prawdy o człowieku, o jego istnieniu «na obraz Boży»” (FC, 11).

Wychowanie przygotowuje dziecko do bycia bezinteresownym darem. Nie można osiągnąć tego celu bez kształtowania cnoty czystości, „[...] która doprowadza osobę do prawdziwej dojrzałości i uzdalnia ją do szanowania i rozwijania «oblubieńczego sensu» ciała” (tamże, n. 37). Przykładem takiej czystości „w obliczu kultury, która banalizuje płciowość ludzką, interpretując ją i przeżywając w sposób ograniczony i zubożony” (tamże) są dla dziecka rodzice, których posługa wychowawcza w tej dziedzinie „musi skupić się zdecydowanie na kulturze życia płciowego” (tamże). Kultura wzajemnych relacji istniejących między rodzicami stwarza niezwykle potrzebny i niczym niezastąpiony klimat wychowawczy. Dziecko, wzrastając w atmosferze wzajemnego szacunku i miłości zostaje w naturalny sposób „wyposażone” w rozumienie oblubieńczego wymiaru ciała ludzkiego. To z kolei zaowocuje z czasem w zrozumieniu istoty powołania mężczyzny i kobiety do realizowania fizycznego, czy też duchowego wymiaru rodzicielstwa.

³ Jan Paweł II, Bogactwo człowieczeństwa udoskonalone przez łaskę, w: Nauczanie Papiejskie, t. III, 1, Poznań–Warszawa 1985, s. 427.

5. Charyzmat rodzicielstwa a formacja rodziców

Rodzicielstwo, szczególnie dar, w jaki zostają wyposażeni małżonkowie, jest charyzmatem, który trzeba odkryć i rozwijać, podejmując współpracę z Bogiem-Ojcem. Dzieło wychowania drugiego człowieka rozpoczyna się od samowychowania. Zatem jest ono najpierw szkołą formacji samych rodziców. Aby osiągnąć postawiony przed sobą cel wychowania dziecka, trzeba nade wszystko odkryć bogactwo i uwarunkowania własnego człowieczeństwa.

Autorytet rodziców jest dziś często zastępowany przez tzw. „techniki wychowawcze”, które starają się wskazać receptę na to, jak wychować skutecznie i bez porażek. Wychowanie jest trudem, niekiedy ponad miarę ludzkiej, rodzicielskiej miłości. Jest ono przede wszystkim sprawą serca. „Techniczne zabiegi wychowawcze” nie zastąpią miłości, a zwłaszcza nie zastąpią tej szczególnej komunii osób, która powstaje między rodzicami i dziećmi dzięki wzajemnemu wspieraniu się w zdobywaniu tych wymiarów człowieczeństwa, do jakich w rodzinie każdy został wezwany.

Jan Paweł II w Adhortacji apostołskiej *Familiaris consortio* podkreśla, iż „prawo-obowiązek rodziców do wychowywania jest czymś istotnym [...], z racji wyjątkowości stosunków miłości łączącej rodziców i dzieci; wyklucza zastępstwo i jest niezbywalny, dlatego nie może być całkowicie przekazany innym, ani przez innych zawłaszczony” (n. 36). Bóg w macierzyńskiej miłości Kościoła przychodzi małżonkom z pomocą i obdarza ich w posłannictwie wychowawczym „darami mądrości, rady, męstwa i wszystkimi innymi darami Ducha Świętego po to, ażeby pomogli dzieciom w ich ludzkim i chrześcijańskim wzrastaniu” (tamże, n. 38).

Aleksandra Jaworska: Charismatic dimensions of parental educational mission

The Sacrament of Matrimony consecrates, i. e. in a new and special way makes parents capable of fulfilling the task of upbringing and educating their children.

This consecration leads to the participation in the power and love of God the Father and Christ the Shepherd (cf FC 38). The Holy Father John Paul II in his Exhortation *Familiaris consortio* outlines the educational dimensions of parental mission.

The author of the article points to those tasks of the parents which arise from the charisma of parenthood. Parenthood, a special gift is to be discovered and developed, in co-operation with God the Father. The work of educating another man should originate from self-education. This education therefore, is the school of formation of the parents themselves. The charismatic dimensions of parental educational mission are foremost the upbringing and education to the fullness of human maturity by moulding the child's conscience with regard to education to love and education to the fullness of Christian maturity, to the level of such a stage in the growth of faith that it becomes a unification with God.